

למה אין אומרים הלל בפורים

פורים

אמירת הלל בפורים / סוגי ניסים / גברא וחפצה
ארץ ישראל וחוץ לארץ

לע"נ זאב אר"ע"ה בן יבלחט"א שניאור זלמן גליק

בגמרא מסכת מגילה¹ מובא שקריאת המגילה הוא חידוש גדול, שהרי לא מצינו מצוה שנתחדשה בזמן הנביאים חוץ ממצות קריאת המגילה. שואלת הגמ', "מאי דרוש", על מה סמכו? עונה הגמ' מקל וחומר: "ומה מעבדות לחירות (דהיינו פסח) אמרינן שירה, ממיתה לחיים (פורים) לא כל שכן?!"

שואלת הגמ', "אי הכי הלל נמי נימא (נאמר)?" ומתרצת, "לפי שאין אומרים הלל על נס שבחוצה לארץ". ר' נחמן מתרץ אחרת "קרייתא (של המגילה) זו הלילא". רבא מתרץ עוד תירוץ "בשלמא התם הללו עבדי ה', אלא הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשורוש? אכתי עבדי אחשורוש אנן!" (היינו שא"א לומר "הללו עבדי ה'" כשאנו משועבדים לאחשורוש, בגלות).

(החילוק בין ר"ג והאחרים הוא שלפי הגמ' ורבא, אין חיוב לומר הלל בפורים, ולפי ר"ג יש, אלא שנפטרים באופן אחר. נפקא מינה: מי שאין לו מגילה, שלפי המאירי על אתר לשיטת) ר"ג יצטרך לומר הלל.)

לפי רבא משמע שבעצם היינו צריכים לומר הלל, אלא שמצד סיבה צדדית אי אפשר. וצריך להבין, מה עם סברת הגמ' ש"מה מעבדות לחירות אמרינן שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן", שצריכים לומר שירה על הנס דפורים? הנה עדיין צריכים איזשהו שירה?

עוד צריך להבין, שמזה שרבא חולק על הגמ', משמע שהוא סובר שאכן אומרים הלל על נס שקרה בחו"ל. לכאורה נס של "עבדי אחשורוש", דהיינו נס של גלות², הוא אותו ענין של נס שקרה בחו"ל?

ב להבין זה צריך להקדים ביאור כללי בגדרה של הלל. הנה איתא במסכת שבת, "הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף".³ וצ"ל, הרי אומרים כל יום "ועל ניסיך שבכל יום עמנו", לפי זה צריכים לומר כל יום הלל? אלא הביאור בזה הוא, שהלל הוא רק על ניסים גלויים,

יד, א	1
ר"ן על הרי"ף	2
ק"ח, ב	3

וכמ"ש במדרש תלפיות, "ההלל אומר על נסים נגלים כיציאת מצרים וכדומה."⁴ נס גלוי היינו שראוים שדבר זה הוא לא מאורע טבעית.

[וכן משמע מלשון המהרש"א⁵ "הלל נתקן בימים מיוחדים על הנס לפרסם כי הקב"ה הוא בעל היכולת לשנות טבע הבריאה ששינה בימים אלו".]

לפי זה היינו יכולים לומר שאינו ברור אם צריכים לומר הלל בפורים, שמצד א' הי' נס המלוּבש בטבע, שלא הי' מאורע מיוחד שהי' ברור שהוא למעלה מהטבע.

(ולכן שואל האבודרהם⁶ מדוע אומרים ברכת "שעשה ניסים" בפורים, לכאן, לא הי' שום ענין של יציאה מהטבע.)

אבל מצד שני ברור שהי' הנהגה נסית, באופן שאינו מובן או רגיל. ולפי זה לכאורה צריכים לומר הלל!

ג לפועל להלכה אין אומרים הלל בפורים.

(לפי ר"נ אפשר לומר הטעם שנפטרים מחיוב אמירת הלל בקריאת המגילה, הוא מכיון ש"תורה אור" ומאירה. תורה מגלה מה שהוא בהעלם, כולל הנס המוסתר בהטבע. ולכן רק ע"י שיש תורה - בענינו, קריאת המגילה - נעשה צורך לקרוא הלל, ולכן מי שאין לו מגילה לא יקרא הלל, ולא כמו המאירי המובא לעיל.)

והטעם לזה הוא מפני שלא הי' נס גלוי, אלא הי' מלוּבש בטבע. ולבאר זה מביא הגמ' ב' דעות, שהם בעצם ב' אופנים בביאור הענין.

הטעם הראשון, ובהקדים, שלגבי ארץ ישראל כתוב "עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"⁷ שבארץ ישראל רואים בגלוי השגחת הקב"ה. משא"כ בחוץ לארץ ההשגחה היא יותר בהעלם ואין רואים אותה כל כך, וזה גורם שהנסים שם אינם בגילוי, ולכן אין אומרים הלל. היוצא מזה הוא, שלפי אופן זה החסרון הוא בהחפצא של הנס שאירע בחו"ל.

אות ה' ענף הלל הגדול	4
שבת שם	5
הלכות ברכות הראי'	6
עקב יא, יב	7

אבל רבא אומר הסבר אחרת על זה שאין אומרים הלל על נס שאירע בחוץ לארץ: מצד החפצא של הנס היינו אומרים הלל אפילו על נס שאירע בחו"ל, והטעם שאין אומרים הלל הוא מצד הגברא. כשגברא הוא במצב של "עבדי אחשורוש" אינו מסוגל לראות נס המלובש בטבע, ואיך יאמר הלל?

ד ההוראה מזה בעבודת ה' הוא, הרי ידוע מה שאמר אדמו"ר הרש"ב ש"רק הגופים שלנו נמסרו לגלות" אבל הנשמה היא תמיד בחירות. ולכן אע"פ שגוף של יהודי הוא בגלות ואינו יכול לראות העניינים שהם למעלה מטבע, הנה הנשמה כן רואה, ויכול לגלות אלקות שהוא למעלה מטבע!

על פי ליקוטי שיחות חלק ל"ו פורים שיחה ב'

קיצור לחזרה

1. ג' טעמים בגמרא שאין אומרים הלל בפורים.

2. ב' קושיות על שיטת רבא.

3. גדר אמירת הלל על נס גלוי דוקא. ספק בנוגע הנס דפורים.

4. ב' אופנים בביאור מדוע אין אומרים הלל בפורים, מצד הגברא או מצד החפצא.

5. הוראה בעבודת ה', מצד הנשמה אפשר להרגיש אלקות שלמעלה מהטבע.